

КОМПОЗИЦІЙНІ ФОРМИ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОМОВНИХ СМС-ПОВІДОМЛЕНЬ

Беззубова Олена Олександрівна

канд. філол. наук, доц.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

Смс-повідомлення як форма електронної комунікації слугують забезпеченню комунікативної діяльності сучасного суспільства. Спілкування в просторі смс-комунікації відбувається за посередництвом тексту смс-повідомлення в монологічній та діалогічній формах мовлення. Кожний текст смс-повідомлення є певною мірою монологічним та за певних об'єктивно-суб'єктивних обставин може стати ланкою діалогічного акту.

Ключові слова: смс-комунікація; німецькомовне смс-повідомлення; текст смс-повідомлення; композиція; монолог; діалог.

Сучасний етап розвитку лінгвістичної науки характеризується багатоаспектним дослідженням електронної комунікації, яка змінила формат, вимір часу та простору соціальних комунікацій. В інформаційну епоху роль електронної комунікації та комунікаційних технологій надзвичайно зростає. Інформаційно-комунікативна діяльність соціуму поступово переходить у простір електронної комунікації, функціонування якої забезпечують новітні засоби спілкування. На початку нового тисячоліття мобільний телефон, який поєднує функції телефонування та обміну смс-повідомленнями, виявився одним з головних засобів технічно-опосередкованого спілкування. Сервіс СМС швидко набув популярності, а смс-повідомлення перетворилися на явище масової культури та дзеркало складних технологічних, суспільних та мовних процесів.

Смс-повідомлення як комунікативне та мовне явище стали об'єктом лінгвістичних розвідок таких вітчизняних та зарубіжних учених, як М. А. Аакус, Ю. Є. Венедиктова, У. Гюнтер, В. І. Земзерева, Т. Зівел, Д. Крістал, А. В. Палкова, Є. О. Савельєв, К. Турлоу, Т. О. Хейлик та інших. Серед німецьких учених варто згадати роботи Я. К. Андротсополоса, Н. Дерінг, П. Шлобінські та Г. Шмідт.

Актуальність дослідження визначається важливою роллю смс-повідомлень у забезпеченні комунікативної діяльності соціуму ХХІ століття. Смс-комунікація дозволяє здійснити комунікативний акт в будь-який час і в будь-якому місці та максимально ефективно досягти комунікативної цілі.

Метою є розкриття композиційних характеристик німецькомовних смс-повідомлень.

Об'єктом є приватні німецькомовні смс-повідомлення як невід'ємна складова електронної комунікації.

Предмет становлять композиційні форми приватних німецькомовних смс-повідомлень.

Наукова новизна полягає у виявленні ознак монологічного та діалогічного мовлення в просторі німецькомовної смс-комунікації, що перебувають у тісному взаємозв'язку та залежності від обставин комунікативного акту.

Комунікативний підхід у дослідженні німецькомовних смс-повідомлень дозволяє інтерпретувати смс-повідомлення як цілеспрямований процес, діяльність, одним із засобів якого є мова, а знаковою цілісною формою організації – текст [Селиванова 2004, 34]. Як продукт текстової діяльності текст направлений на організацію смислової інформації для спілкування [Брандес 1988, 15]. У тексті автор ділиться отриманою в результаті пізнавальної діяльності інформацією з читачем [Богуславская 2008, 48]. Основоположною формою репрезентації мовця в німецькомовній смс-комунікації є монолог, який утворюється в результаті активної мовленнєвої діяльності смс-комунікантів, розрахованої на пасивне та опосередковане сприйняття [Винокур 1990, 310]. Наприклад: *Hey xxx, dt wolltest mir doch eine email schicken, wann ich schreiben soll. Meine adresse ist Anja.dsc@gmail.com*

Смисл інформативного смс-повідомлення не примушує адресата вступати з ним в акт смс-комунікації, але текстом смс-повідомлення адресант зосереджує увагу реципієнта і спонукає його до експліцитно зазначеної дії – написання електронного листа.

Смс-повідомлення, які не вимагають негайного надходження текстової реакції адресата і протікають незалежно від реакції реципієнта [Хализев, 96], визначаємо як *первинно монологічні*. Наприклад: *Hi, wenn du nicht in den nächsten 5 min erscheinst, dann isst alles aufgegessen. Ich kann die leute nicht aufhalten;) bis später*

Адресант у формі стверджувального викладу тексту смс-повідомлення експліцитно зображує очевидне розгортання актуальної ситуації та її подальші наслідки для адресата. Комунікативною ціллю адресата є попередити адресата і спонукати його до дії.

Монолог є оформленим мовленням, що звернене до самого себе чи інших [Ахманова, 239; Трошева, 230]. У приватній німецькомовній смс-комунікації монолог, тобто монологічний текст смс-повідомлення, завжди звернений до співрозмовника, представляє собою так званий звернений монолог [Хализев, 96]. Наприклад: *Und so landete ich perfekt geschminkt, geil angezogen und gut riechend vor dem Fernseher. Danke -.-*

Адресантка звертається до адресата з позиції *Ich*, залучаючи його вигуком подяки та смайлом наприкінці тексту до розмірковування над ситуацією та імпліцитно дорікаючи за невдалий вечір.

Кожний уривок монологічного мовлення є «діалогізованим», містить прагнення мовця підвищити активність адресата [Винокур 1990, 310]. Діалогічність є фундаментальною властивістю будь-якого мовлення, що проявляється в його орієнтованості на адресата (в міжперсональній смс-комунікації явного-безпосереднього) [Стельмашук 1993, 23]. Наприклад:

[19:00] *Schatz, sei Stolz auf mich, Ich hab grad gekocht und Ich hab nichts Kaputt gemacht, es schmeckt und die Küche steht nicht unter Wasser :DDD*

[19:30] *Vergiss die sms von grad eben, die Pfanne brannte -.-*

Адресант в першому тексті смс-повідомлення описує результат приготування їжі, бажаючи продемонструвати свою майстерність на кухні. Надсилання другого поспіль смс-повідомлення зумовлено зміною ситуації. Ненадходження реакції адресата необхідно розглядати як повне мовчазне сприйняття ним отриманої інформації. Негативним аспектом такого типу сприйняття інформації є те, що його ефективність та результативність залишаються для адресанта невідомими до вступу адресата в акт комунікації.

Фактичний матеріал дослідження свідчить, що в приватній німецькомовній смс-комунікації побутують смс-повідомлення, які передбачають надходження текстової реакції, проте на які з певних об'єктивно-суб'єктивних причин – від неможливості до небажання адресата вступити в комунікативний акт – реакція у формі тексту смс-повідомлення не надходить, що зумовлює їхню *вторинну монологічність*. Наприклад: *Ich hab auf chefkoch.de ein obstsalat rezept gefunden. Brauchst du das noch?*

Текст смс-повідомлення, який має питально-розповідне оформлення, що передбачає надходження реакції реципієнта, є *первинно діалогічним*, але залишається монологічним. Важливим є зауваження, що мовлення не завершується пустотою, а очікуванням відповіді, ефекту і т. д. [Бахтин, 212]. Будь-яка розмова здійснюється посеред мовчання. Мовчання є комунікативною одиницею та частиною діалогу, монологу чи полілогу. Проте функції мовчання змінюються [Бовсунівська 2010, 161]. Наприклад: *Ich komme nie wieder pünktlich ...!!! Wo seid ihr?!*

Текст у оклично-питальній формі містить імпліцитний докір адресанта за запізнення адресата і несе в собі конфліктний підтекст. Мовленнєво-текстове ігнорування адресанта – ненадходження від адресата реакційного смс-повідомлення розглядаємо як спробу останнього невербально улагодити конфліктну ситуацію. У відповідь на питання чи прохання мовчання може стати елементом відмови або небажання виконувати те, про що просять [Бовсунівська 2010].

Монолог смс-комунікації є більш широким явищем, ніж монологічне мовлення в традиційному його розумінні – в тексті приватного смс-повідомлення наявні діалогічна спрямованість, конкретний адресат/ адресати та стимул для діалогічного спілкування. Причому монолог є автосемантичною одиницею, що не втрачає своєї комунікативної повнозначності при відриві від мовного та ситуативного контексту [Гельгардт, 145]. Наприклад: *Ich denke morgen an dich! Schagga! Du schaffst das! Lg julia.*

Функціонування отриманого смс-повідомлення як монологічного акту чи репліки діалогічного акту смс-комунікації вирішує адресат. Технічні параметри мобільного зв'язку надають користувачу право вибору в здійсненні комунікативного акту – відреагувати на смс-повідомлення або залишити його без реакційної відповіді.

Формальна зміна адресанта і адресата реалізує діалогічність смс-комунікації. Специфічну мовленнєву взаємодію смс-комунікантів відтворює **діалог**, що

складається з обміну репліками, на мовний склад яких впливає безпосереднє сприйняття, що активізує роль адресата в мовленнєвій діяльності адресанта [Винокур 1990, 135]. Діалог є формою мовлення, при якій кожне висловлювання прямо адресується співрозмовнику та виявляється обмеженим безпосередньою тематикою розмови [Ахманова 2007, 132]. При реагуванні учасників смс-комунікації з певною технічною затримкою виникають смс-діалоги, що співвідносяться у часі та тематиці [Döring 2002, 97]. Наприклад:

– [18:20] *Juhu...Er hat mich endlich nach nem Date gefragt...Nach ewigen Monaten warten... *freu**

– [18:25] *Freut mich mega für dich!!! Wann und Wo trifft ihr?*

– [18:26] *Hab abgesagt...hab nen Pickel :/*

До типових характеристик діалогу належать реплікування, спонтанність текстових реакцій адресанта і адресата, залежність репліки від висловлювання партнера по комунікації та ситуації спілкування. Письмовий діалог формує структури, які не існували раніше в жодному іншому жанрі [Капанадзе 2001, 109]. Діалог є найважливішим компонентом соціальної взаємодії, оскільки спілкування включає в себе конструювання міжособистісних відносин, а також актуалізацію соціальних відносин в комунікативно-пізнавальній діяльності. Тільки діалогічне мовлення в повній мірі реалізує специфіку мовленнєвого спілкування як соціальної взаємодії [Высоцкая 2010, 91].

Діалог має мінімально двокомпонентну структуру [Синиця 2004, 42] – два послідовні смс-повідомлення адресанта і адресата. За ознакою діалогічності смс-повідомлення слід поділити на *ініціююче* або *початкове смс-повідомлення*, що відкриває акт комунікації та зобов'язує адресата до текстової реакції в формі *реакційного смс-повідомлення* або *повідомлення-відповіді*. Наприклад:

– [10:02] *Wo bist du?*

– [10:03] *Bus verpasst und keine Lust mitm Fahrrad zu fahren...*

– [10:03] *Also «krank» ;)*

Надходження реакції – реакційного смс-повідомлення продиктоване законами узгодження мовленнєвих актів: питальна форма тексту ініціюючого смс-повідомлення спонукає адресата до відповіді, а також релевантними для смс-комунікації факторами – можливістю та бажанням адресата спілкуватися. Незважаючи на наближеність смс-повідомлень до медіальної усності, в них відсутня одночасність продукування та рецепції тексту [Dürscheid 2009, 5].

Стимулів для реалізації діалогічної взаємодії в смс-комунікації є велика кількість – адресант ставить питання, які потребують відповіді; надає інформацію, що викликає реакцію, і т. д. В результаті реакції адресата на текст ініціюючого смс-повідомлення виникає «мінімальний діалог», яким позначають структуру, що представляє послідовність питання – відповіді, пропозиції – реакції, привітання/ побажання – подяки або привітання/ побажання – зустрічного привітання/ побажання і т. д. [Schmidt 2006, 322]. Наприклад, діалогічний акт, що демонструє двосторонній обмін новорічними поздоровленнями:

– *Hallo Annette ich wünsche dir ein frohes Jahr viele Grüße von der Noa und der Nele*

– *Danke. Ich euch natürlich auch, und auch noch eine schöne letzte ferien woche.*

Адресантка в тексті ініціюючого смс-повідомлення вітає адресатку – подругу з Новим роком, яка в тексті реакційного смс-повідомлення дякує за привітання та зустрічно вітає співрозмовницю. Надходження реакційного смс-повідомлення засвідчує дружні відносини співрозмовниць та бажання підтримувати їх надалі.

При невпевненості смс-комуніканта в отриманні реципієнтом смс-повідомлення або ненадходженні реакції користувачі дублюють тексти смс-повідомлень, намагаючись у такий спосіб збільшити шанс текстової реакції. Наприклад:

– [23:01] *Bin daheim :**

– [23:03] *Bin daheim :**

– [23:05] *Ok :) nach 2 sms hab ich dann au kapiert :) schlaf gut :**

Повторне відправлення смс-повідомлення більш інтенсивно спонукає адресата до відповіді. Адресант наступного акту смс-комунікації повтором тексту ініціюючого смс-повідомлення намагається вплинути на свідомість адресата, прийняття ним рішення та здійснення певної дії – прийти на вечірку, на якій присутні всі, окрім нього:

– [00:16] *Wan kommst du????!?!... Die party is schon voll am laufen! Sind alles (auser mir) schon zimlich voll... warten nur noch auf dich! Wan kommst du also????*

– [00:18] *Wie oft willst du mir diese SMS noch schicken?!?*

– [00:20] *Wan kommst du????!?!... Die party is schon voll am laufen! Sind alles (auser mir) schon zimlich voll... warten nur noch auf dich! Wan kommst du also????*

Адресант застосовує в тексті стилістичний прийом – анафору – повтор питального речення, виділеного численними знаками питання та знаком оклику, на початку та наприкінці тексту, підсилюючи питальний характер смс-повідомлення та прагнучи дізнатися, коли адресат прийде на вечірку. Текст реакційного смс-повідомлення є імпліцитним проханням адресата у вигляді питання залишити його в спокої, яке він виділяє пунктуаційно – поєднанням знаку питання та оклику.

Текст повторного смс-повідомлення, який організовує більш довгий діалог та має потенціал стати заключним смс-повідомленням діалогічного акту, може бути продовженням тексту ініціюючого смс-повідомлення або вербальним коментарем тексту реакційного смс-повідомлення. Наприклад:

– *Ich bin wieder single. Habe Schluß gemacht mit ihm, jetzt bin ich mir sicher, dass er mir fremd geht :(*

– *Wieso, was ist denn los kleines? Erzähls mir.. :**

– *Er ist vorhin erst von seiner Partynacht gekommen, ich habe ihn gefragt wo er die Nacht geschlafen hat. Er sagt nur, bei einem Kumpel. Daraufhin habe ich seine besten Kumpels durchtelefoniert und 3 haben gesagt, dass er bei dem jeweiligen geschlafen hat und bei den anderen beiden schläft er noch.. Alles klar! -.-*

Проголошення адресанткою про її розрив відносин із об'єктом розмови в ініціюючому смс-повідомленні визвало вербальну зацікавленість адресата, що призвело до надсилання ще одного смс-повідомлення, в якому адресантка продовжує тему та детально причину розриву.

В численних діалогічних актах приватної німецькомовної смс-комунікації текст повторного смс-повідомлення містить фатичну інформацію. Передача такої інформації відбувається за допомогою фатичних емотивів, загальною прагматичною функцією яких є надати оцінку особі, предмету або ситуації та виразити певний емоційний стан. При цьому загальна прагматична функція охоплює дві конкретні прагматичні функції: надати позитивну оцінку та передати позитивні емоції або надати негативну оцінку та відповідно передати негативні емоції [Самойленко 2010, 14]. Наприклад:

– *Hi süsser, letzten samstag war richtig geil mit dir. Würde ich gerne mal wiederholen...;*)

– *Du willst mich? Dann schick einfach eine sms mit Wort «Lust» an die 6565 und die Melodie «Träum weiter» kommt direkt auf dein Handy...*

– *Arschloch*

Висловлене адресанткою бажання зустрітися із адресатом нього роздратування і написання ним тексту реакційного смс-повідомлення у формі саркастичного смс-афоризму, яке засвідчує незацікавленість адресата в продовженні відносин із адресанткою. Така зневажлива відповідь адресата зумовила негативну емоційно-оцінну реакцію адресантки: вона в тексті повторного смс-повідомлення називає співрозмовника лайливим словом *Arschloch*, що показує змінене ставлення до нього – від *süsser* до *Arschloch*.

В приватній німецькомовній смс-комунікації домінують фатичні діалоги на особистісно-побутову, нейтрально-абстрактну тематику, які підпорядковуються підтриманню соціального контакту. Типовий діалог приватної німецькомовної смс-комунікації будується з двох та трьох смс-повідомлень. Текст реакційного смс-повідомлення або повторного смс-повідомлення надходить на смс-повідомлення різних типів – питальні, стверджувальні, окличні та спонукальні. Наприклад:

– *Ich koch heute abend was leckeres...Im Ernst!*

– *Gott schütze uns und unser Heim!*

Смисл повідомленої адресантом інформації та спільна апперцепційна база співрозмовників призвели до іронічно-жартівливої реакції адресата. Молитвою, що створює ефект комічності, адресат висловлює критично-негативну оцінку вмінь адресанта готувати. Саме в діалозі проявляється новий вид текстової зв'язності – прагматична зв'язність, в яку включається мовленнєвий акт з його умовами успішності, його учасниками, презумпціями цих учасників, з природними законами сполучуваності мовленнєвих актів один з одним [Падучева 1982, 306].

В приватній німецькомовній смс-комунікації наявні діалоги, що містять чотири та більше реплік-смс-повідомлень – п'ять, шість та одинадцять, які наслідують принципи розмовного мовлення на письмі. Наприклад:

- *Hi Schatz, komme gleich nach Hause. Kannst du was zu essen machen??? Kuss*
- *was möchtest du denn essen???*
- *Was ist denn im Kühlschrank?*
- *Licht und Senf*

Текст заключного смс-повідомлення, що остаточно реалізує прагматичний намір комунікантів, вирізняється чіткістю та образністю. Адресат марковано констатує повну відсутність вдома продуктів харчування. Стилістичний ефект тексту виникає внаслідок використання адресатом стилістичної фігури – зевгми – вільного контекстуального поєднання двох понятійно протилежних слів *Licht* та *Senf*.

Смс-повідомлення діалогічного акту, будучи лексично, інтонаційно та комунікативно взаємообумовленими, містять смислову співвіднесеність із загальним змістом. Поза мовленнєвим ланцюгом текст смс-повідомлення діалогу існує як ізольований сегмент, який втрачає смисловий зв'язок з іншими репліками – текстами смс-повідомлень, зберігаючи при цьому свою інформаційну цінність. Кожна репліка є в певній мірі монологічною [Бахтин 1996, 209].

Таким чином, спілкування в смс-комунікації втілюється в монологічній та діалогічній формах мовлення, що забезпечують комунікативну діяльність смс-комунікантів. Монолог не розрахований на безпосередню мовленнєву реакцію реципієнта, однак передбачає рецепцію інформації зі сторони останнього та має потенції стати приводом для формування діалогічного акту та відповідно ланкою цілого ланцюга. Спільною ознакою монологічного та діалогічного мовлення в смс-комунікації є наявність двох учасників комунікації – адресанта і адресата.

Беззубова Е.А., канд. филол. наук, доц.

Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт»

Композиционные формы текстов немецкоязычных смс-сообщений

Смс-сообщения как форма электронной коммуникации служат обеспечению коммуникативной деятельности современного общества. Общение в пространстве смс-коммуникации осуществляется посредством текста смс-сообщения в монологической и диалогической формах речи. Каждый текст смс-сообщения является в определенной мере монологическим и при определенных объективно-субъективных обстоятельствах может стать звеном диалогического акта.

Ключевые слова: смс-коммуникация; немецкоязычное смс-сообщение; текст смс-сообщения; композиция; монолог; диалог.

Bezzubova O.O., Ph.D, Associate Professor

National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute»

Compositional Forms of German SMS Messages Texts

SMS messages as a form of electronic communication contribute to securing communication activity of modern society. Interaction in the area of SMS communication occurs via electronic written texts both in monologue and dialogue forms of speech. Every SMS text is a monologue to a certain extent and under certain objective and subjective circumstances might become an essential part of dialogue act.

Key words: SMS communication; German SMS message; text of SMS message; composition; monologue; dialogue.

Література:

1. *Бахтин М.М.* Из архивных записей к работе «Проблемы речевых жанров» / Михаил Михайлович Бахтин // Собрание сочинений. – Т. 5: Работы 1940-х – начала 1960-х годов. – Москва : Русские словари, 1996. – С. 207-286.
2. *Бовсунівська Т.В.* Когнітивна жанрологія та поетика : [монографія] / Тетяна Володимирівна Бовсунівська. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 180 с.
3. *Богуславская В.В.* Моделирование текста: лингвосоциокультурная концепция. Анализ журналистских текстов / Вера Васильевна Богуславская. – [2-е изд.]. – М. : Издательство ЛКИ, 2008. – 280 с.
4. *Брандес М.П.* Стиль и перевод (на материале немецкого языка) : [учеб. пособие] / Маргарита Петровна Брандес. – М. : Высш. шк., 1988. – 127 с.
5. *Высоцкая А.В.* Вопросно-ответный диалог как минимальная единица диалогического дискурса / Анна Витальевна Высоцкая // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. – № 7. – Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2010. – С. 90-95.
6. *Гельгардт Р.Р.* О языковой норме / Роман Робертович Гельгардт // Вопросы культуры речи. – 1961. – № 2. – С. 22-31.
7. *Капанадзе Л.А.* Текст и его реализация / Л.А. Капанадзе, Е.Н. Ширяев // Вестник Российского гуманитарного научного фонда РГНФ. – 2001. – № 1. – С. 101-110.
8. *Падучева Е.В.* Прагматические аспекты связности диалога / Елена Викторовна Падучева // Литература и язык. – М. : Изв. АН СССР, 1982. – Вып. 4. – Т. 41. – С. 305-313.
9. *Самойленко Л.В.* Фатические средства в речи пользователей компьютерной сетью (на материале жанра чата) : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : 10.02.01 / Лариса Викторовна Самойленко. – Астрахань, 2010. – 17 с.
10. *Селиванова Е.А.* Основы лингвистической теории текста и коммуникации : [монографическое учебное пособие] / Елена Александровна Селиванова. – К. : Брама, Изд. Вовчок О. Ю., 2004. – 336 с.
11. *Синиця І.А.* Діалогічність у науковому тексті / Ірина Анатоліївна Синиця // Мовознавство : Науково-теоретичний журнал, 2004. – № 2 – 3. – С. 55-60.
12. *Стельмашук А.* Диалогизация и способы ее реализации в различных речевых сферах современного русского языка (художественная и научная проза) : автореф. дис. на соискание уч. степени докт. филол. наук : 10.02.01 / Анна Стельмашук. – СПб, 1993. – 34 с.
13. *Döring N.* «Kurz- wird gesendet» – Abkürzungen und Akronyme in der SMS-Kommunikation / Nicola Döring // Muttersprache. – 2002. – № 2. – S. 97-114.
14. *Dürscheid Ch.* Getippte Dialoge in neuen Medien. Sprachkritische Aspekte und linguistische Analysen [Електронний ресурс] / Ch. Dürscheid, S. Brommer // Linguistik online. – 2009. – № 37 (1). – Режим доступу : http://www.linguistik-online.de/37_09/duerscheidBrommer.html
15. *Schmidt G.* Sprachliche Variation in der SMS-Kommunikation / Gurlly Schmidt // Von *hdl* bis *cul8r*. Sprache und Kommunikation in den neuen Medien. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich, 2006. – № 7. – S. 317-333.

Лексикографічні джерела:

16. *Ахманова О.С.* Словарь лингвистических терминов / Ольга Сергеевна Ахманова. – [4-е изд., стер.]. – М. : КомКнига, 2007. – 576 с.
17. *Винокур Т.Г.* Диалогическая речь / Татьяна Григорьевна Винокур // Лингвистический энциклопедический словарь. – М., 1990. – С. 135.
18. *Винокур Т.Г.* Монологическая речь / Татьяна Григорьевна Винокур // Лингвистический энциклопедический словарь. – М., 1990. – С. 310.
19. *Трошева Т.Б.* Монолог / Татьяна Борисовна Трошева // Стилистический энциклопедический словарь русского языка. – М. : Флинта : Наука, 2006. – С. 230-232.
20. *Хализев В.Е.* Диалогическая речь и монологическая речь / Валентин Евгеньевич Хализев // Лингвистический энциклопедический словарь. – М., 1990. – С. 96.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2015.